

POSTANOWIENIE

Dnia 11 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania D. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Toruniu
o prawo do emerytury pomostowej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 11 grudnia 2024 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 13 września 2023 r., sygn. akt III AUa 1638/22,

I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**II. zasądza od D. S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń
Społecznych Oddziału w Toruniu kwotę 240,00 (dwieście
czterdzieści) złotych, wraz z odsetkami o których mowa w art. 98
§ 1¹ k.p.c. - tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w
postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Decyzją z 17 stycznia 2022 r. (nr [...]) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Toruniu odmówił D.S. prawa do emerytury pomostowej. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że odmówiono przyznania emerytury pomostowej, ponieważ ubezpieczona po 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, po 31 grudnia 2008 r. nie została

zgłoszona w ZUS jako pracownik zatrudniony w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Nadto, na dzień 1 stycznia 2009 r. nie udowodniła okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszącego, co najmniej 15 lat, tj. pracy wymienionej w załączniku nr 1 lub 2 ustawy o emeryturach pomostowych. Do stażu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych nie zaliczono okresów zatrudnienia od 6 września 1982 r. do 30 czerwca 1985 r., od 1 lipca 1985 r. do 22 października 1988 r. i od 1 lutego 1989 r. do 31 grudnia 2008 r., ponieważ pracodawcy nie potwierdzili, że w wymienionych okresach ubezpieczona wykonywała pracę wymienioną w załączniku nr 1 lub 2 ustawy o emeryturach pomostowych. Ogólny staż pracy ubezpieczonej wyniósł 36 lat, 10 miesięcy i 18 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Staż pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 4 ustawy wyniósł 22 lata, 7 miesięcy i 12 dni.

Sąd Okręgowy w Toruniu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, wyrokiem z 17 sierpnia 2022 r. (sygn. akt IV U 199/22), wydanym w sprawie D. S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Toruniu o emeryturę pomostową, oddalił odwołanie.

Na skutek apelacji odwołującej, Sąd Apelacyjny w Gdańsku III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 13 września 2023 r. (sygn. akt III AUa 1638/22): oddalił apelację oraz zasądził od ubezpieczonej D. S. na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kwotę 240 zł wraz z odsetkami wynikającymi z art. 98 § 1¹ k.p.c. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego wywiodła odwołująca, zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku w całości, zarzucając rozstrzygnięciu rażące naruszenie prawa materialnego, tj.:

1. art. 4 ust. 6 ustawy o emeryturach pomostowych, polegające na błędnej wykładni, a w konsekwencji odmowie przyznania D. S. prawa do emerytury pomostowej mimo, że ubezpieczona spełnia wszystkie warunki wymienione ww. przepisie ustawy, a w szczególności po 31 grudnia 2008 r. wykonywała pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych;

2. art. 3 ust. 1 i ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych oraz załącznika nr 2 pkt 23 do ustawy o emeryturach pomostowych polegające na błędnej wykładni pojęcia personelu medycznego oddziałów psychiatrycznych przez uznanie, że ubezpieczona nie wykonywała prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, jako pracownik wykonujący pracę w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Ł. w pełnym wymiarze czasu pracy, jako salowa oraz nie jest pracownikiem personelu medycznego.

W oparciu o tak stawiane zarzuty, skarżąca wniosła o:

1. uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi w innym składzie, a w przypadku stwierdzenia podstaw - uchylenie w całości również zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu i przekazanie sprawy do rozpoznania temu Sądowi;

2. przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania;

3. zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych;

4. rozpoznanie sprawy również pod nieobecność pełnomocnika skarżącej.

Jako podstawę wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała na konieczność rozważenie kwestii stanowiącej istotne zagadnienia prawne oraz jej zdaniem w sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości, które to sprowadzają się do odpowiedzi na pytania: czy czynnikiem wpływającym na szczególny charakter omawianych prac jest bezpośredni kontakt z osobami z zaburzeniami psychicznymi, czy konieczne jest zgłoszenie pracownika wykonującego pracę o szczególnym charakterze do ZUS ZSWA i wpłaty składek na F. za ten okres oraz czy czynności wykonywane w ramach obowiązków pracowniczych na stanowisku salowej są wykonywane w warunkach o jakich mowa w załączniku nr 2 pod poz. 23 do ustawy o emeryturach pomostowych?

W odpowiedzi na wywiedzioną skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie oddalenie skargi kasacyjnej - w przypadku jej przyjęcia do rozpoznania

oraz zasądzenie od skarżącej na rzecz organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna skarżącej nie może zostać przyjęta i merytorycznie rozpoznania.

Na wstępie należy przypomnieć, że skarga kasacyjna podlega badaniu (na etapie przedsądu) w zakresie spełnienia przez nią warunków formalnych. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, czyli tak zwanego przedsądu, ustawodawca zagwarantował, że skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie realizować funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek, wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. do czterech ma, w konsekwencji, zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo będzie uzasadnione jedynie w tych przypadkach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej jednostkowej sprawie. Ostatecznie, nie w każdej sprawie, nawet takiej, w której prawomocne orzeczenie zostało wydane w warunkach błędu w subsumpcji, czy też wyniku wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. W przeciwnym bowiem razie Sąd Najwyższy stałby się, wbrew obowiązującym przepisom, sądem trzeciej instancji, a jego zadaniem nie jest przecież dokonywanie korekty ewentualnych błędów w zakresie stosowania, czy też wykładni prawa, w każdej indywidualnej sprawie.

Podkreślenia wymaga także, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do

rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 maja 2022 r., I USK 434/21, Legalis nr 2740849).

Strona skarżąca, formułując wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, ograniczyła się jedynie do wskazania, że „w niniejszej sprawie konieczne jest rozważenie kwestii stanowiącej istotne zagadnienia prawne i istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości: czy czynnikiem wpływającym na szczególny charakter omawianych prac jest bezpośredni kontakt z osobami z zaburzeniami psychicznymi, czy konieczne jest zgłoszenie pracownika wykonującego pracę o szczególnym charakterze do ZUS ZSWA i wpłaty składek na F. za ten okres oraz czy czynności wykonywane w ramach obowiązków pracowniczych na stanowisku salowej są wykonywane w warunkach o jakich mowa w załączniku nr 2 pod poz. 23 do ustawy o emeryturach pomostowych”. Taki sposób sformułowania wniosku jest błędny i nie mógł odnieść spodziewanego skutku. Skarga kasacyjna podlega bowiem badaniu (na etapie przedsądu) w zakresie spełnienia przez nią warunków formalnych.

Strona skarżąca nie wykazała, że w sprawie rzeczywiście występuje jakieś istotne zagadnienie prawne – w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przypomnieć należy, że przekonanie Sądu Najwyższego, oceniającego na etapie przedsądu o zasadności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, w oparciu o tę przesłankę przedsądu wymaga wskazania, za pomocą wywodu prawnego, na kanwie jakich norm (przepisów) zagadnienie powstało, jakie są możliwe interpretacje problemu i jakie jego rozstrzygnięcie proponuje strona skarżąca (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 maja 2009 r., II PK 66/09, LEX nr 553691). Zagadnienie prawne jest to problem, który wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, ale także dla rozstrzygnięcia konkretnej, jednostkowej sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 marca 2012 r.,

I PK 158/11, LEX nr 1215116). Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wnioski o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane, ze wskazaniem argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004, nr 7-8, s. 51; z 11 kwietnia 2012 r., III SK 41/11, LEX nr 1238126 oraz z 31 stycznia 2013 r., II CSK 479/12, LEX nr 1293729). Obowiązkiem strony skarżącej jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. Przy czym nie można zasadnie twierdzić, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy we wcześniejszym orzecznictwie wyraził swój pogląd w podnoszonej kwestii, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 12 sierpnia 2014 r., I UK 64/14, LEX nr 2630721). Strona skarżąca nie uzasadniła swojego stanowiska w tym zakresie.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej wskazano także, że w sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych, budzących poważne wątpliwości – pełnomocnik skarżącej miał zapewne na myśli drugą ze wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu – choć nie wyartykułował tego wprost. Wskazanie przesłanki, jaką jest istnienie potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), wymaga wskazania konkretnych przepisów (we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, a nie w zarzutach kasacyjnych) oraz przekonania w drodze stosownej argumentacji, że wywołują one rzeczywiste i poważne wątpliwości interpretacyjne i dotychczas nie doczekały się wykładni w orzecznictwie sądów, bądź przytoczenia orzeczeń wskazujących na występujące na tle tych przepisów rozbieżności (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 17 czerwca 2015 r., III CSK 59/15, OSNC 2016, Nr 2, poz. 29; z 16 maja 2018 r.,

II CSK 12/18, LEX nr 2499783; z 22 maja 2018 r., I CSK 19/18, LEX nr 2507107; z 20 lutego 2019 r., IV CSK 351/18, LEX nr 2622368; z 28 stycznia 2021 r., V CSK 428/20, LEX nr 3119690 i z 15 września 2020 r., I CSK 144/20, LEX nr 3082499). Także w tym przypadku strona skarżąca nie wykazała istnienia tej właśnie przesłanki przedsądu.

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a o kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 398²¹ k.p.c. w związku z art. 108 § 1 k.p.c. i art. 98 § 1 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1935).

[SOP]

[a.ł]